

LUND UNIVERSITY

Ett bitvis väl spännande liv

Nygren, Mats

2012

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Nygren, M. (2012). Ett bitvis väl spännande liv.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

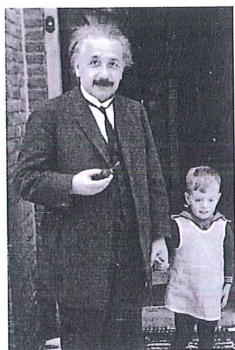
LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Ett bitvis väl spännande liv

Hellmuth Hertz hade en hel del att leva upp till på fysikområdet. Han var son till en nobelpristagare i fysik, Gustav Hertz, och faderns farbror Heinrich var i sin tur den fysiker som gav namnet Hertz åt måttet för frekvens. I familjen umgicks man med personer som Albert Einstein och Lise Meitner.

Som tysk född 1920 och med en del "judiskt blod" i härstamningen kom Hellmuth att leva ett kanske väl spännande liv. Hans väg in i fysiken hade inte kommit så långt förrän Hitler kom till makten och startade krig. Hellmuth Hertz kallades in som signalist till Rommels

Lille Hellmuth Hertz tillsammans med Albert Einstein.

trupper i Nordafrika men togs snart till fånga. I många år satt han sedan som amerikansk krigsfånge i Frankrike, USA och till sist Tyskland.

Under krigets slutskede valde fadern att tjänstgöra åt Sovjet och bidrog i viss mån till att Öststaterna kunde kopiera amerikanarnas atombomb. Detta hade Hellmuth svårt att förstå och acceptera.

Faderns vän och nobelprispartner James Franck deltog i stället i Manhattanprojektet som skapade den första atombomben i USA. Hellmuth stöttades av denne inflytelserike man, som ville hjälpa honom att flytta till USA. Men först skulle visum ordnas och under tiden kunde han få studera fysik hos professor Torsten Gustafsson i Lund, en vän till Niels Bohr. 23 april 1947 ringde Hellmuth Hertz på hos Gustafssons på Gyllenkroks allé, vilket förändrade hans liv för alltid och gav honom "en ny familj".

SNART VAR HELLMUTH STUDENT och assistent på Fysikum. Han kom också in i sällskapslivet kring Micklagård, där han fick vänner och så småningom också träffade sin blivande hustru, Birgit Nordbring. Hon var växtfysiolog, amanuens

hos professor Hans Burström.

1963 fick han en professur på det nystartade LTH. Med honom dit följde Lennart Grahm, som Hellmuth snart gjorde till sin prefekt.

– Antagligen för att den administrativa delen av jobbet inte intresserade honom. Han hatade bruna kuvert, säger Lennart Grahm, som beskriver Hellmuth Hertz i positiva ordalag.

– Han var omtänksam mot sina medarbetare och angelägen om att skapa en bra stämning på institutionen. Till den goda stämningen bidrog några stora rundresor i Holland och Tyskland som institutionen gjorde. Det hände också att han och Birgit bjöd med oss alla hem eller till sin skärgårdsö i Blekinge.

Men han kunde också uttala hård kritik och granskade strängt allas föredrag och presentationer i förväg.

Som Hellmuth Hertz påpekade i sin avskedsföreläsning var hans framgångar helt oförutsägbara, ett resultat av fri forskning till skillnad från den styrda forskning allt fler vill införa.

1990 avled han, fem år efter sin pensionering.

MATS NYGREN

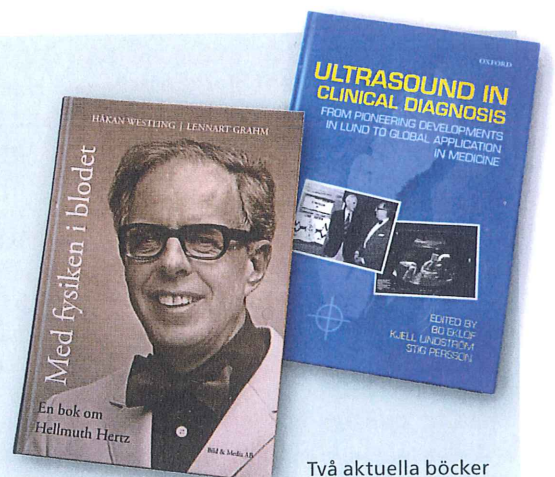
Aktuell i två böcker

Initiativet till "Med fysiken i blodet. En bok om Hellmuth Hertz" togs av Håkan Westling som lagt ner ett stort arbete på att forska i källorna om familjen Hertz och om sonens liv som krigsfånge och i Lund. För publiceringen står fotografen Per Lindström med förlaget Bild och media. Kungliga fysiografiska sällskapet har lämnat ett generöst bidrag till boken.

Sommaren 2011 kallade Håkan Westling in Lennart Grahm som lade till ett par kapitel om Hellmuth Hertz arbete vid LTH och boken blev klar i januari i år. Den kan

köpas i bokhandeln och snart i Lunds universitetsshop.

Den andra boken heter "Ultrasound in Clinical Diagnosis. From Pioneering Development in Lund to Global Applications in Medicine" och är utgiven av Kungliga fysiografiska sällskapet och Oxford University Press. Arbetet med den boken drogs igång av professor Bo Eklöf som i redaktionen tog hjälp av Edlers och Hertz efterträdare Stig Persson respektive Kjell Lindström.

Två aktuella böcker uppmärksammar Hellmuth Hertz liv och gärning.